

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА
МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ
В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 39

Заснований в 1996 році

Рівне – 2008

ББК 74.20

О - 59

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць.

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 39. — Рівне: РДГУ, 2008. — 202 с.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії і методики виховання та навчання учнів і студентів, професійної орієнтації учнівської молоді, підготовки майбутніх педагогів.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, вихователів, практичних працівників освіти, керівників дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Пальчевський Степан Сергійович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

Янцур Микола Сергійович – кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний секретар) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Бех Іван Дмитрович – доктор психологічних наук, професор, дійсний член АПН України (Інститут проблем виховання АПН України);

Вербець Владислав Володимирович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Воробійов Анатолій Миколайович – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Дем'янчук Анатолій Степанович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Карпенчук Світлана Григорівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Литвиненко Світлана Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Лісова Світлана Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Малафійк Іван Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павлютенков Євген Михайлович – доктор педагогічних наук, професор (Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти);

Пасічник Ігор Демидович – доктор психологічних наук, професор (Національний університет “Острозька Академія”);

Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Савчин Мирослав Васильович – доктор психологічних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний інститут ім. Івана Франка);

Терещук Григорій Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Тернопільський національний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

Тищук Віталій Іванович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ямницький Вадим Маркович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 8 від 28.03.2008р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додаток до постанови ВАК України від 11.10. 2000 р. № 1 – 03/8).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

Закономірності розвитку мовлення учнів початкових класів мають орієнтувати вчителів на цілеспрямовану співпрацю з учнями, створення сприятливих умов для їх подальшого розвитку та самопізнання; на продуманий добір різноманітних прийомів і засобів, які відповідали б навчальній, розвивальній та виховній меті, забезпечували б розвиток образномовленнєвих здібностей, розширювали мовленнєву компетенцію школярів.

Перспективи подальшого дослідження в цьому напрямі вбачаємо у дослідженні психологічної і методичної готовності вчителів початкових класів до активної роботи над розвитком образного мовлення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Варзацька Л. Шевченко Л. Методика зв'язного мовлення молодших школярів. – Ж.: СМП „Житомир-РІКО-ПРЕС-РЕКЛАМА” – 128 с.
2. Вашуленко М.С. Теорія і практика навчання української мови в чотирирічній початковій школі: Автореф. дис... докт. пед. наук. – К., 1992. – 39 с.
3. Вашуленко М.С. Удосконалення змісту і методики навчання української мови в 1-4 класах. – К.: Рад. школа, 1991. – 110с.
4. Методика викладання української мови: Навчальний посібник для студентів педінститутів, гуманітарних університетів, педагогічних коледжів./ За редакцією Г.П. Коваль. – Рівне, 2002. – 133 с.
5. Молодцова Н.Г. Развитие у младших школьников способности понимать смысл зрительного образа //Нач. шк. – 2004. – №2.
6. Федоров А.И. Образная речь / Отв. Ред. К.А. Тимофеев. – Новосибирск: Наука, 1985. – 119 с.

Резюме. В данній статтє описується лінгводидактическое направление технологий развития образной речи у младших школьников. Определены принципы, методы, приемы и средства, которые соответствуют учебной, развивающей и воспитательной цели, обеспечивают развитие образноречевых способностей, расширяют речевую компетенцию школьников.

Ключевые слова: образная речь, принципы, методы, приемы, средства.

The summary. In this article we describe linguistic and didactic technology of figurative speech development of younger schoolchildren. The principles, methods, approaches and facilities are introduced and correspond to educational, linguistic, functional purposes and they provide the development of figurative speech abilities, and increase the speech competency of schoolchildren students.

Key words: figurative speech, principles, methods, approaches, facilities.

Одержано редакцією 04.05.2007.

УДК: 372. 461: 811. 161. 2'34

Ж.Г. СТЕЛЬМАШУК

ІНТЕГРУВАННЯ РІЗНИХ ВИДІВ МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Резюме. У статті йдеться про ефективність застосування інтеграційного підходу у процесі формування й удосконалення мовленнєвої діяльності молодших школярів, розвитку їх мовленнєвої компетенції на прикладі фонетичного матеріалу.

Ключові слова: мовленнєва компетенція, мовна компетенція, види мовленнєвої діяльності (аудіювання, читання, говоріння, письмо), мовленнєві вміння, мовні вміння, інтегрування, інтеграційний підхід.

Постановка проблеми. Активне впровадження у практику шкільної мовної освіти функціонально-комунікативного підходу зумовлює підпорядкування роботи над мовною теорією потребам формування мовленнєвої компетенції школярів. Проблема формування мовленнєвої компетентності учнів початкової школи не нова, але багатоаспектна, і тому в літературі їй присвячено чимало досліджень.

Цій проблемі приділяли значну увагу такі провідні педагоги і лінгвісти 19го століття, як В.Г.Белінський, М.Ф.Бунаков, Ф.І.Буслаєв, В.І.Водовозов, Я.К.Грот, О.А.Потебня, І.І. Срезневський, К.Д.Ушинський, Ф.Ф.Фортунатов, М.Г.Чернишевський та інші, які бачили мету навчання рідній мові у формуванні мовленнєвих умінь. Протягом останніх десятиліть до цієї теми зверталися мовознавці (О.Ахманова, Н.Бабиц, Л.Булаховський, В.Виноградов, Д.Ганич, Б.Головін, М.Жовтобрюх, Л.Мацько, В.Костомаров, С.Ожегов, Л.Скворцов, М.Сулима та ін.), дидакти й лінгводидакти (А.Алексюк, О.Біляєв, Є.Голобородько, С.Караман, В.Мельничайко, Г.Михайловська, О.Олійник, М.Пентилюк, О.Хорошковська та ін.). Певною мірою ця проблема порушувалась у працях багатьох психологів і психолінгвістів (Б.Ананьєв, М.Бахтін, О.Божович, П.Гальперін, М.Жинкін, І.Зимня, П.Зінченко, О.Леонтьєв, О.Лурія, А.Петровський, О.Потебня, С.Рубінштейн та ін.). Вагомий внесок у дослідження формування мовленнєвої компетентності школярів становлять і дисертаційні дослідження останніх років В.Бадер, І.Варнавської, Н.Веніг, Г.Демидчик, Л.Кулибчук, А.Курінної, А.Ляшкевич, Т.Мельник, А.Нікітіної, Л.Попової, Л.Цінько та ін.

Результатом сформованості мовленнєвої компетенції є відповідні комунікативно-мовленнєві уміння з усіх видів мовленнєвої діяльності, які ґрунтуються на глибоких знаннях мовних правил та понять (мовній компетенції). Кінцевою метою лінгвістичної освіти є не просто сума знань, умінь і навичок, а розвинуті мовна, мовленнєва і комунікативна компетенції (О.М.Біляєв, Л.О.Варзацька, М.С.Вашуленко, Є.П.Голобородько,

Т.К.Донченко, Г.О.Михайловська та ін.). Якщо врахувати завдання навчальних програм з української мови в початкових класах, то їх формування має відбуватись одночасно.

Постає питання пошуку ефективних технологій навчання мови і мовлення, одночасного формування мовної і мовленнєвої компетенцій у молодших школярів, починаючи з уроків грамоти, де основу мовної освіти становлять фонетико – графічні знання та вміння. У зв'язку з цим особливо актуальною є проблема створення нових технологій вивчення початкового курсу рідної мови, які б забезпечували єдність мовної освіти і мовленнєвого розвитку молодших школярів, сприяючи формуванню їх мовленнєвої компетенції.

Інтегрування різних видів мовленнєвої діяльності є якісно відмінним способом структурування, презентації та засвоєння програмного змісту, що уможливорює системний виклад знань у нових органічних взаємозв'язках. Теоретико-методологічні та практичні питання інтеграції різних видів мовленнєвої діяльності учнів у їх взаємозв'язку з мовною діяльністю частково висвітлені в роботах О.Біляєва, Л.Варзацької, М.Вашуленка та ін.

Постановка завдання. Зважаючи на те, що означена проблема ще не одержала достатнього обґрунтування та дослідження в сучасній методиці навчання рідної мови, спробуємо показати ефективність застосування інтеграційного підходу у процесі формування й удосконалення мовленнєвої компетенції молодших школярів під час вивчення розділу «Звуки і букви» у 2 класі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Мовленнєва компетенція є результатом розвитку умінь учнів в усіх видах мовленнєвої діяльності. Цей вид компетенції є центральним структурним компонентом комунікативної компетенції. Нормативні документи орієнтують методистів і вчителів-словесників на першочерговий розвиток умінь у всіх видах мовленнєвої діяльності, розвиток діалогічного і монологічного мовлення, тому мовленнєва компетенція може бути представлена у вигляді суми мовленнєвих умінь, притаманних кожному виду мовленнєвої діяльності, а також характерних діалогічному і монологічному мовленню. Сучасною методикою передбачається одночасне навчання усім видам мовленнєвої діяльності. У навчальному спілкуванні поєднуються два (іноді три) її види; - *читання - говоріння* (переказ прочитаного тексту, бесіда за ним, дискусія, інтерпретація); *аудіювання - говоріння* (діалоги на задану ситуацію, бесіда, дискусія за прослуханим *текстом аудіювання - письмо* (диктант, письмовий переказ прослуханого тексту, запис інформації на слух); *читання - письмо* (складання плану прочитаного тексту, його стислого конспекту тощо) [5, 147].

Формування умінь і навичок у продуктивних видах мовленнєвої діяльності (говорінні, письмі) здійснюється на основі умінь і навичок у непродуктивних видах мовленнєвої діяльності (читанні, аудіюванні), тобто останні складають базу для продуктивних.

На основі зазначеного можна зробити висновок, що формування мовленнєвої компетенції стає результатом суми основних умінь, притаманних кожному виду мовленнєвої діяльності, які формуються на основі мовної компетенції.

Спробуємо довести, що засвоєння мовного матеріалу фонетичного спрямування репродуктивним способом не задовольняє вимог програми, оскільки паралельне формування мовленнєвих і мовних умінь та навичок не забезпечує комплексної збалансованої реалізації усіх видів мовленнєвої та мовної діяльності. Простежимо, як інтегрування різних видів мовленнєвої діяльності через застосування системи відповідних завдань у їх взаємозв'язку з мовним матеріалом можна досягти високих результатів у формуванні мовленнєвої компетенції фонетичного спрямування. Зробимо це на прикладі теми «Дзвінки та глухі в кінці слова і складу» (2клас). Вимова дзвінких приголосних в кінці слова і складу визначається правилом, що вміщене в підручник) з української мови [2, 26]: в українській мові дзвінки приголосні звуки в кінці слова і складу вимовляються дзвінко: друг, дуб, книжка. В результаті засвоєння цієї теми учні повинні:

Знати: дзвінки приголосні в кінці та в середині слів перед глухими вимовляються дзвінко, однак в деяких словах дзвінкість може втрачатись.

Вміти: вимовляти дзвінки і глухі приголосні, позначати їх буквами на письмі.

З метою отримання високого результату в оволодінні змістом та технологією застосування правила слід активізувати фонетичні та морфологічні елементи знань.

Фонетичні:

звук і буква;

голосні та приголосні звуки;

дзвінки та глухі звуки;

склад

Морфологічні:

- корінь;

- споріднені слова;

- словозміювання;

- словотворення

У даному випадку маємо фонетико-морфологічне написання. Аналіз орфограми за характером свідчить, що під час засвоєння її важливі вміння розрізняти голосні та приголосні звуки в слові, зіставляти звуковий та буквений склад слова, склад (фонетичні елементи); визначати корінь, змінювати слово, утворювати нове, добирати споріднені слова (морфологічний аспект).

Таким чином, учні засвоюють правило про вимову дзвінких і глухих в кінці слова і складу і одночасно набувають умінь їх вимовляти та позначати письмі. Це частково-мовленнєві вміння [4].

З метою засвоєння правила слід застосувати частковий звуковий аналіз слова, звукобуквений аналіз, тобто, перш, ніж записати слово, учні повинні вимовляти його, аналізувати вказані звуки (частковий аналіз), артикулювати їх, добирати споріднені, і на основі здобутого чуттєвого та мовленнєвого досвіду зробити висновок, як вимовляти дзвінки звуки в кінці слова та складу. Однак механічне вивчення правила не сприяє

формуванню мовленнєвих умінь, тому слід тренувати учнів у правильній вимові. Цьому сприятиме система завдань та вправ, передбачена на етапі сприйняття та усвідомлення нового матеріалу, розвитку мовленнєвих умінь та навичок.

III. Сприйняття та усвідомлення нового матеріалу. Розвиток мовленнєвих умінь та навичок.

1. Вправа 462 [1, 226]. Прочитайте вірш. Якими звуками відрізняються виділені слова. Вимовте ці звуки попарно. Як їх слід вимовляти? Які вони – дзвінкі чи глухі?

2. Робота за вправою 464 [1, 226].

– Прочитайте. Як вимовляються дзвінкі приголосні перед глухими? (Дзвінко).

1. Під **берізки**, під **дубки** поховалися **грибки**.

2. **Швидко** мова мовиться, та нешвидко діло робиться.

3. **Книжка** вчить, як на світі жить.

– Випишіть виділені слова. Підкресліть букви, які позначають дзвінкі приголосні звуки в кінці складу.

– Який загальний висновок можна зробити? Як вимовляються дзвінкі приголосні звуки в кінці слова і складу? (Дзвінко).

Читання правила, с. 226 підручника [1, 226].

В українській мові дзвінкі приголосні звуки в кінці слова і складу вимовляються дзвінко: друг, дуб, книжка, рибка

3. Прочитайте слова, записані на дошці, вставте пропущені букви, добираючи перевірні слова.

Хлі..., моло..., гарбу..., ду...ка, рі..., ї...те, ві..., мі..., м'...ко.

– Поясніть, які звуки – дзвінкі чи глухі – пропущені? Як їх треба вимовляти?

4. Попереджувальний слуховий словниковий диктант.

Вузький, шибка, поріг, нігті, просьба, друг, рибка, ніжка.

(Діти пояснюють написання кожного зі слів, добираючи перевірні слова (сумнівний перед голосним)).

– Як вимовляються звуки [г], [с'] у словах **нігті, просьба**? Якими буквами вони позначаються? Як ви дізнались, яку букву необхідно писати? (Добирали перевірні слова).

Перевіряти сумнівну букву треба, користуючись таблицею.

Вимовляй	Перевіряй	Пиши
Ні[x]ті	Ніготь	Нігті
Кі[x]ті	Кіготь	Кігті
Дьогтю	Дьоготь	Дьогтю Молотьба
Моло[д']ба	Молотити	Просьба
Про[з']ба	Просити	

У деяких словах дзвінкість звука може втрачатись.

– Як дізнатись, яку букву писати? (Аналізують слова на таблиці).

5. Гра „Добери пару”.

Списати слова, добираючи до них споріднені:

Возик – віз, дзюбик – ..., садок – ..., горбок – ..., льодок – ..., дубок – ...

6. Словниковий слуховий попереджувальний диктант.

Жабка, вогкий, дзюб, сніг, гараж, грядки, латка, легко, дубки, бабка, кігті, нігті.

7. Вправа. Доповніть речення потрібними за змістом словами, протилежними за значенням до підкреслених (усно).

1. Сосна висока, а калина

2. Пір'їна легенька, а молоток

3. Дніпро широкий, а Ірпінь (Вузький, низький, важкий).

Розглянемо вправи 462, 464. Учням пропонується прочитати слова, вимовити звуки, зробити висновок про їх вимову. Діти практикуються у вимові дзвінких звуків, вирізняють їх у звуковому потоці, а це сприяє розвитку аудіативних умінь та навичок. З іншого боку, в той же час вдосконалюються навички правильного та виразного читання.

Пропонуючи учням словниковий диктант, вчитель не тільки перевіряє та закріплює рівень засвоєння мовної теорії, а й домагається формування наступних умінь: сприймати та усвідомлювати на слух усне мовлення вчителя, правильно перекодовувати звуки мовлення в адекватні знаки письма; відповідати на запитання та обґрунтовувати власну думку. А це вже вміння, пов'язані з видами мовленнєвої діяльності, - аудіювання, говоріння, письмо.

Гра “Добери пару” дозволяє активізувати мислительні процеси учнів, їх словниковий запас, перевірити якість засвоєння нового матеріалу, і разом з тим сприяє формуванню навичок читання та письма.

Ще одне завдання – прочитати слова та вставити пропущені букви – вправа конструктивного характеру, що спрямована на розв'язання наступних завдань: удосконалення навичок вимови дзвінких та глухих звуків кінці слова і складу, позначення їх на письмі; активізація словникового запасу учнів; формування умінь монологічного та діалогічного мовлення.

Пропонуючи учням доповнити речення потрібними за змістом словами, протилежними за значенням до підкреслених (усно), ми сприяємо формуванню лексичної та діалогічної компетенцій на основі аудіативних умінь.

На основі аналізу фрагменту уроку можна зробити наступні висновки. Не можливо засвоїти матеріал фонетичного спрямування без розвитку умінь та навички слухання – розуміння. Базовими аудіативними уміньми під час вивчення розділу «Звуки і букви» є умінь: диференціювати сприйняті звуки; інтегрувати їх у смислові комплекси; орієнтуватися в ситуації спілкування; розуміти та утримувати в пам'яті повідомлення; виділяти логічно-смислові частини прослуханого тексту; встановлювати причинно-наслідкові зв'язки; визначати основну думку висловлювання; прогнозувати тему висловлювання на основі назви тексту; розрізняти головне і другорядне та утримувати в пам'яті головне; складати план висловлювання, сприйнятого на слух; робити висновки з почутого.

Перераховані аудіативні уміньня стають основою для набуття умінь в інших видах мовленнєвої діяльності. Насамперед, для формування діалогової компетенції, тлумачення якої дає А.Богуш: «Діалогова компетенція – розуміння зв'язного тексту, вміння звертатися із запитаннями та відповідати на них, розпочинати та підтримувати розмову, вести діалог, складати різні розповіді» [2, 3].

Тривалість і змістовність монологу та діалогу учнів залежить від багатства її лексичного запасу, вміння підібрати влучне слово. Діалогічне мовлення, у свою чергу, необхідно збагачувати новими словами й висловлюваннями. На уроках під час вивчення матеріалу фонетичного спрямування вчитель має забезпечувати роботу зі збагачення й розширення активного словника учнів, формування умінь вільно й комунікативно виправдано користуватися лексичними засобами в різних мовленнєвих ситуаціях, тобто сприяти розвитку лексичної компетенції учнів.

Важко провести межу між діалоговою та лексичною компетенціями як складовими мовленнєвої компетенції, оскільки лише тісно взаємодіючи на основі сформованих аудіативних умінь та навичок, вони забезпечують високий рівень мовленнєвої діяльності учнів.

Висновки. Отже, основні уміньня мовленнєвої діяльності виступають як засоби усвідомлення й осмислення знань і одночасно як мета навчання рідної мови, а ефективне формування мовленнєвої компетенції можливе лише за умови інтегрування різних видів мовленнєвої діяльності в тісній взаємодії з мовними одиницями.

ЛІТЕРАТУРА

1. Білецька М. А., Вашуленко М. С. Рідна мова: Підручник для 2 класу чотирирічної початкової школи. – 7-ме вид. – К.: Освіта, 1997. – 272 с.
2. Богущ А.М. Мовленнєвий розвиток дітей: сутність та шляхи реалізації //Дошкільне виховання. – 1999. — №6.—С. 3.
3. Іванчук М.Г. Інтегроване навчання: сутність та виховний потенціал. (Виховання особистості молодшого школяра в умовах інтегрованого підходу до навчання). – Чернівці: Рута, 2004. – 359 с.
4. Коваль Г. П. Звуко-буквений аналіз на уроках української мови в початкових класах. Спецкурс з мови: Навчально-методичний посібник. – Рівне, 2002.
5. Что значит язык и владеть им / Н.М.Шанский, И.Л.Резниченко и др. – Л.: Просвещение, 1989. – 192с.

Резюме. В статті розповідається про ефективність використання інтеграційного підходу в процесі формування і удосконалення мовної діяльності молодших школярів, розвитку їх мовної компетенції на прикладі вивчення фонетичного матеріалу.

Ключові слова: мовна компетенція, мовна компетенція, види мовної діяльності (аудіювання, читання, говоріння, письмо), мовні вміння, мовні вміння, інтеграція, інтеграційний підхід.

The summary. The article highlights the effectiveness of using integrated approach while forming and improving speech activity of pupils at elementary school, development of speech competence, for example, during learning of phonetic.

Key words: speech competence, linguistic competence, types of speech activity (audition, reading, speaking, writing), speech etiquette, linguistic etiquette, integration, integrated approach.

Одержано редакцією 04.10.2007.

УДК: 371: 3: 78 (07)

С.А. КОЛЕСНИКОВ

ГРА НА ДИТЯЧИХ ЕЛЕМЕНТАРНИХ ІНСТРУМЕНТАХ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Резюме. У статті обґрунтовується необхідність застосування процесу навчання та гри на дитячих елементарних музичних інструментах в структурі сучасного уроку музики та позакласній роботі з дітьми молодшого шкільного віку. Приводяться експериментальні дані, що свідчать про актуальність вирішення цієї проблеми. В першій частині викладені результати констатуючого експерименту та стан цієї проблеми в музичному вихованні молодших школярів. Вказуються причини, які гальмують сам процес музичного виховання учнів. Зроблений аналіз наукової літератури з даної проблеми. Друга частина присвячена методичним порадам необхідним для вирішення цієї проблеми.

Ключові слова: дитячі музичні інструменти, молодші школярі, музичне виховання, звуковисотний слух,

ЗМІСТ

Бех І.Д. Психологічне ферментування виховного процесу.	3
Кукалець М.В., Мусій І.М. Історичний аналіз розвитку педагогічних технологій.	8
Дем'янюк Т.Д. Соціально-психологічні механізми та загальнопедагогічні чинники виховання громадянина України.	10
Кіндрат В.К. Патріотичне виховання підлітків: психологічний аспект.	14
Поліщук Н.В., Панченко М.С., Панченко І.М. В.І. Вернадський і формування інтелектуального потенціалу нації.	23
Косарева Н.І. Формування почуття совісті як важливої риси громадянина-гуманіста.	28
Калита Н.І. Проблема жіночого виховання в структурі виховного ідеалу К. Ушинського.	31
Пагута Т.І., Котовська Л.Г., Логін Т.П. Теоретичні аспекти компетентісно зорієнтованого навчання.	34
Панченко М.С., Панченко І.М., Поліщук Н.В. Наука і духовність у процесі становлення творчої особистості.	39
Боровець О.В. Соціальна зумовленість системи виховання особистості.	44
Безкоровайна О.В. Проблема виховання культури особистісного самоствердження: концептуальні засади.	47
Панчук А.П. До проблеми громадянського виховання особистості.	53
Савінова Н.С. Стимулювання активної діяльності учнів в особистісно орієнтованому виховному процесі.	56
Фіщук В.Г. Стан організації самовиховання учнів в сучасній сільській школі.	62
Нечипорук Л.І. Формування моральної культури школярів в контексті загальнолюдських цінностей.	67
Янцур М.С., Варич О.С. Професійне самовизначення старшокласників у залежності від соціонічного типу особистості.	70
Дещенко О.М. Організаційно-педагогічні вимоги до навчального процесу з метою формування в учнів готовності до вибору професії.	77
Войтович О.П. Вивчення елементів фізики в курсах природознавства і математики початкової школи.	81
Сіранчук Н.М. Лінгводидактичне спрямування технологій розвитку образного мовлення в молодших школярів.	84
Стельмашук Ж.Г. Інтегрування різних видів мовленнєвої діяльності у процесі формування мовленнєвої компетенції учнів початкових класів.	88
Колесніков С.А. Гра на дитячих елементарних інструментах як засіб розвитку дітей молодшого шкільного віку.	91
Трофімчук В.М. Художнє конструювання як творчий навчально-виховний процес проектного моделювання старшокласників.	94
Оксенюк О.В. Відбір та структурування змісту історичного матеріалу з метою формування національних цінностей в учнів.	97
Войтко А.І. Організація професійних проб учнів VIII-IX класів загальноосвітньої школи.	102
Денисюк Н.В. Вирішення проблеми формування екологічної компетентності дівчат в програмах та навчально-методичних виданнях з трудового навчання (обслуговуюча праця).	104
Семенович С.В. Соціальна адаптація юнаків старшого шкільного віку засобами атлетичної гімнастики.	110
Грицик Т.А. Особливості форм та методів контролю навальних досягнень учнів з математики у профільних фізико-математичних класах.	113
Парховнюк Г.О. Роль вчителя інформатики в процесі формування професійного самовизначення старшокласників.	118
Гудовсек О.А. Роль позашкільних закладів освіти в системі естетичного виховання учнів (1950-1990 р.р.).	122
Дем'яненко І.О. Місце початкової спеціалізованої музичної освіти в структурі суспільних відносин.	125
Мегем Є.І. Навчальне завдання в проектній діяльності як особистісно значима проблема.	130
Лісова С.В. Деякі аспекти впровадження кредитної системи навчання.	134
Шевчук А.С. Технологія розробки програмно-методичного забезпечення фахових дисциплін за принципами кредитно-модульної системи.	135
Міщениця О.М. Формування громадянської відповідальності особистості у процесі засвоєння загальноосвітніх знань.	141
Веремчук А.П. Комплексне забезпечення реалізації системних функцій підготовки педагогів.	147
Симчук Н.Р. Проектно-технологічна діяльність студентів педагогічних коледжів.	151
Хроленко М.В. Модель процесу формування екологічної свідомості студентів педагогічних університетів.	157
Завалевський Ю.І. Роль професійної компетентності вчителів в умовах розбудови сучасної середньої освіти.	161
Лупенко-Ковтун С.М. Формування умінь діалогічної взаємодії майбутніх учителів та інтерактивні технології навчання.	165
Войтович І.С., Громов Д.В., Батишкіна Ю.В. Методика застосування інформаційно-комунікаційних технологій у вищих навчальних закладах для роботи з інформаційними ресурсами.	168
Стегній Т.А. Інформаційні технології в практиці викладання музичного виховання у педагогічному навчальному закладі.	172
Троцюк М.В. Ієрархія ціннісних орієнтацій студентів педагогічного коледжу.	174

Мегем О.М. Запровадження теоретичних аспектів методики викладання біології у практику роботи вітчизняної школи (друга половина 60-х—70-ті роки XX ст).	178
Дупак Н.В. Професійне навчання й підготовка фахівців у країнах Західної Європи.	183
Димченко С.С. Духовне відродження особистості Гната Хоткевича в контексті розвитку кобзарського мистецтва України.	185
Потанчук Т.В. Духовна музика – один із засобів формування духовного світу людини.	189
Тарківська-Нагиналюк О.Д. Особливості читання з листа у вокально-інструментальному ансамблі.	192
Бондарчук А.Я. Культура сімейних взаємин як педагогічна проблема.	195
Відомості про авторів.	198

Наукове видання

ОБНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Збірник наукових праць

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 39

Заснований у 1996 р.

Відповідальний за підготовку збірника до видання Янцур М.С.

Технічний редактор Кравчук В.Ю.

Комп'ютерна верстка Хильчук Т.К.

Здано до набору 18. 02. 2008 р. Підписано до друку 28. 03. 2008 р.
Формат 60х84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 30,3. Обл. вид. арк. 30,7. Замовлення №67/1. Наклад 120.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31
Рівненський державний гуманітарний університет, кафедра професійної педагогіки і
трудової підготовки (к. 98, тел. 8-0362-22-11-18)

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 8-0362-26-48-83

О – 59 **Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в
закладах освіти: Збірник наукових праць. Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 39. —
Рівне: РДГУ, 2008. — 202 с.**

ISBN 966 — 7281 — 08 — 9.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії і методики виховання та навчання учнів і студентів, професійної орієнтації учнівської молоді, підготовки майбутніх педагогів.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, вихователів, практичних працівників освіти, керівників дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

ББК 74.20